

L'atenció als peregrins i visitants en el Santuari de Lluc

MANUEL SOLER PALÀ

*Missioner dels Sagrats Cors de Jesús i Maria
Santuari de Lluc*

Resum

Sovint, en parlar de turisme, s'hi posen adjectius darrera el nom. Turisme cultural o turisme religiós, per exemple. La veritat és que la distinció és una mica boirosa perquè el turista no té cap dificultat de combinar diversos objectius. A Lluc hi pugen ciclistes i excursionistes, gent que vol contemplar la natura i gent que vol pregar davant la imatge de la Mare de Déu. Aleshores, l'objectiu d'aquest text és oferir breument el que pensa i fa la comunitat del Santuari a l'hora d'acollir aquestes persones que arriben fins aquí.

Paraules clau: Santuari de Lluc, turisme religiós, turisme cultural, natura, Mare de Déu, comunitat religiosa, acolliment de visitants, Mallorca

Abstract

Often, when speaking of tourism, adjectives are added. Cultural tourism or religious tourism, for example. The truth is that the distinction is somewhat hazy because tourists do not have any difficulty to combine several objectives. Cyclists and hikers arrive at Lluc, people who want observe the nature, but also people who visit the Sanctuary to pray in front of the Virgin Mary. The purpose of this text is to briefly provide what the community of the Sanctuary thinks and does when it comes to receive the visitors.

Keywords: Santuari de Lluc, sanctuary, Lluc, religious tourism, cultural tourism, nature, Virfin Mary, religious community, visitor's reception, Majorca

Turistes i pelegrins

Si posem l'accent en els peregrins, més que en els turistes, cal notar que els primers tenen una perspectiva pròpia. Unes paraules prèvies sobre el particular. El pelegrí es deixa amarar de les llegendes del lloc que visita i és més o menys conscient de que el trespol del santuari ha anat acumulant nombroses emocions, aficcions i gojos al llarg dels segles.

Tant si el viatge el fan a peu com en un vehicle col·lectiu, per als pelegrins compten menys les distincions socials. El trajecte anivella les jerarquies, tot esdevé més horitzontal.

No s'ha d'oblidar que el fet de desplaçar-se ja té un valor. La meta és el camí, s'ha dit. Tot i que sense un punt d'arribada el conjunt queda una mica devaluat des de la perspectiva religiosa.

La situació geogràfica del santuari, sovint aïllada i elevada, juntament amb la bellesa del paisatge –auster o exuberant– s'associa a l'harmonia del cosmos. Es considera reflex de la mateixa divina bellesa.

El santuari es diferencia de la parròquia, a la qual no ha de suplir ni imitar. En principi ha de ser un símbol del Poble de Déu en marxa, un bronzir del misteri diví que atreu els pelegrins. Misteri, naturalesa, fraternitat dels sers humans, comunió amb els avantpassats, identificació amb una mateixa cultura. Això és el que pot oferir i transmetre el santuari.

L'acolliment de caire religiós

Sovint els pelegrins van al santuari després de llargues absències de l'Església o fins i tot mantenint una franca hostilitat envers ella. Per això cal que el santuari faci la funció d'una porta sempre oberta, afavorint el contacte amb Déu i el retorn a la comunitat. Un personal expressament dedicat a l'acolliment —preveres o laics—, consagrat al pelegrí, que vol renovar el seu contacte amb Déu i els germans, serà molt oportú. Normalment el pelegrí és més favorable a la confiança. Preveres i laics han d'acollir segons tasques i responsabilitats assumides.

Convé que l'acolliment tingui present el caràcter específic de cada grup, de cada persona, de les seves expectatives i necessitats. Per tant està fora de lloc un acolliment *standard*. Qui visita un santuari ho fa probablement en circumstàncies especials: viu moments de preocupació, incertesa, esperança, sofriment, goig, fracàs, agraïment... Altres busquen un sentit a la vida. Es presten a demanar el perquè de tantes coses, A partir d'aquí el diàleg es facilita.

L'acolliment suposa una activitat interior personal i volenterosa. Implica amabilitat i desig de compartir. En canvi el mer fet de rebre tendeix a ser passiu i fins i tot pot coexistir amb una actitud a la defensiva o de complir l'expedient. Es pot rebre qualcú sense acollir-lo. Per acollir cal obrir-se a l'altre, reconèixer-li una vàlua i uns drets. Això res té a veure amb un comportament melós i un somriure fora de lloc. Endemés sabem que els santuaris són llocs on es va i retorna, no de permanència. Per tant, res de proselitisme, i menys crear dependències. El pelegrí només circumstancialment trepitja el santuari i en aquestes condicions és que ha de ser acollit.

Per començar amb el més material i visible, l'acollida demana desenvolupar tot el que té a veure amb les instal·lacions, per intranscendent que això sembli. Val la pena de tenir cura de la dignitat i bellesa de l'edifici i la seva funcionalitat, així com de la seva seguretat. Ben oportú serà tenir a punt la cafeteria, sales d'estada, banys, àrees verdes i de descans. És important la netedat. Aquests detalls conviden inconscientment els pelegrins a romandre més temps al santuari i a tornar-hi si és el cas.

Per descomptat que resultarà útil oferir materials litúrgics i tècnics, audiovisuals, que expliquin quelcom de la història del santuari o de la imatge de la Mare de Déu. I no es poden deixar aquestes coses només al comerç per tal que les compri qui vulgui o pugui. Hi ha d'haver algun petit detall de gratuïtat.

Devoció popular a la Mare de Déu

Quant a la religió o devoció popular hem de dir que el mateix lloc de Lluc n'és la inspiració primera. L'ample alzinar, les roques que semblen tutelar el caminant, les muntanyes a l'horitzó, les tradicions originades aquí i els nombrosíssims avantpassats que hi pujaren, així com els actuals pelegrins, fan del lloc un espai sembrat d'emocions i molt peculiar. Tant més que ja es considerava un lloc sagrat –lluc és la catalanització de lucus que significa «bosc sagrat»– molt abans del cristianisme.

No podem negar la secularització a marxes forçades del poble mallorquí, que es constata en la disminució dels participants a l'Eucaristia, així com en el res del rosari pel pujol al costat de l'edifici i altres mostres de devoció anys enrere ben presents. Tanmateix no davallen les visites a Lluc, més aviat al contrari. Ni, per descomptat, al cambril de la Mare de Déu.

Detallem una mica més. La imatge del cambril és el centre de la devoció. Ben poques excepcions hi deu haver de gent que pugi a Lluc i no vagi a veure o saludar, com es sol dir, la Mare de Déu. Al llibres de les peticions s'hi escriuen cada dia nombroses pregàries i cada vegada més amb idiomes estrangers.

No tan popular, però en predicacions, converses i escrits la comunitat vol transmetre tres missatges relacionats amb la venerada imatge. Primer, la dimensió ecumènica de la Mare de Déu que rep pelegrins de tot el món. Per cert, els de ritus oriental necessiten més temps per venerar-la i sovint provoquen llargues files. Per accentuar aquesta dimensió ecumènica hi ha unes pregàries del Beat Ramon Llull que hi al·ludeixen i que tenen la corresponent traducció a l'àrab.

Segonament es vol sensibilitzar la gent de cara a una major solidaritat envers els pobres. Per això no és estrany escoltar homilies i llegir escrits que es refereixen al sofriment maternal de Maria. Es repren així el verset d'aquella cançó: «per les passades dolors, morena sou en figura».

En tercer lloc s'accentua el fet de que els blauets canten a la Mare de Déu cada dia en nom de tots els mallorquins. I a partir d'aquí s'escau parlar de la llengua i cultura que uneix i que ja conreen els avantpassats. Defensar la llengua, la terra i el sentit de poble és un valor típic del santuari i que la Mare de Déu, sempre encarnada en el seu poble, afavoreix sens dubte.

Un signe molt apreciat consisteix a beure l'aigua de la font coberta. No hi ha la mateixa afició que anys enrere, però encara molta gent no es perd un glop d'aigua a la font. Antigament era el final del camí que feien els pelegrins abans d'entrar al santuari. A una paret de la font hi ha una inscripció atribuïda a Costa i Llobera que diu així:

«Grans mercès d'aquesta aigua, Oh Reina i Mare, amb que apagau la set tan dolçament, dins nostres cors feis-n'hi brollar des d'ara l'aigua de vida eterna sempre clara que hi brolli eternament».

No és un sacramental estrictament l'aigua de la Font Coberta, però molta gent s'hi acosta com si ho fos.

Programació pastoral del Santuari de Lluc

1. Celebracions de més relleu

- Nadal: matines, amb el cant de la Sibila, de l'àngel i la calenda.
- Setmana Santa, amb «el plany de la Verge» de Ramon Llull, representat per dos bons locutors.

- Pasqua, amb les celebracions adients, particularment la cerimònia del Dissabte Sant.
- La Diada: pujada a peu molt nombrosa que participen a diverses activitats religioses i lúdiques.
- La coronació: enguany s'ha complert el centenari de la dedicació de la Basílica, la remodelació de l'hostatgeria i l'obra de la via monumental del pujol dels misteris.

2. Peregrinacions i Jornades (Associacions. Tercera Edat, Varis...)

- Part forana i Ses Marines. Associacions 3ª edat. Devers 3.000 (pel maig normalment). Pujada a peu de la part forana organitzada pels AA. Blauets (La Diada). "D'es Güell a Lluç a peu". Nombroses associacions de Tercera Edat de diferents pobles. Solen fer ofrenes, lectures i cants.
- Jornada dels malalts que acull una gran quantitat de persones amb dificultats de salut i els qui els acompanyen. Jornada de Jesucrist Summe sacerdot. Homenatge a preveres (noces d'argent i d'or). Jornada de la família. Assemblea anual de la CONFER (religiosos mallorquins).
- També nombroses associacions de caire devocional puguen periòdicament a Lluç i alguns col·legis hi venen amb centenars d'alumnes, per a jornades en les quals hi cap l'esport, l'espiritualitat i la convivència.

3. Celebracions pastorals habituals

- Cada diumenge es celebra ofici i dues misses més. Els preveres estan a disposició per qui desitja una conversa més personalitzada.
- Cada dia els blauets canten la Salve. En els mesos de més concurrència, abans es diuen unes paraules amb quatre idiomes per explicar molt breument què representa el santuari, la imatge de la Mare de Déu i l'escolania.
- Durant el mes de maig també els nins fan una pregària molt breu cada dia.

4. Pastoral i celebracions més personalitzades

- Estam sempre a disposició per si algú desitja parlar amb un membre de la comunitat. Hi ha poca demanda, però n'hi ha. No es rebutja a qui desitja alguna acció de devoció més popular, com beneir algun vehicle o medalles.
- Es celebren alguns baptismes, primeres comunions i noccs. Cal reconèixer que minva aquest apartat, sobretot pel que fa a les noccs. En canvi, abunden les parelles que volen celebrar les noccs de plata o d'or.

5. Mitjans de comunicació

- L'acolliment també s'ha de reflectir en els mitjans. Tenim en marxa una plana web general sobre el santuari –informacions sobre la història, activitats religioses, i aspectes més pràctics, com l'hostatgeria i els restaurants.

- També una revista des de fa molts anys –Lluc–, una suplement –Comunicació-Lluc– amb articles, cròniques del dia a dia i fotografies.
- No deixem de banda Facebook, vídeos a Youtube, un *blog* sobre temàtica relativa al santuari.
- Finalment, no fa gaire, es va posar en marxa un espai per poder veure un audiovisual que mostra la Serra de Tramuntana i es fa ressò de l'experiència del pelegrí. Mostra els aspectes més coneguts del Santuari.

